

Jan Tęgowski

Przedmowa

Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego 4, 7-10

2012

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

PRZEDMOWA

Badania nad związkami rodzinnymi i rodowymi, elitami społecznymi i zawodowymi grupami interesu, korporacjami świeckimi i kościelnymi, strategiami małżeńskimi, rodzinnymi, odtwarzaniem rodowodów, odszukiwaniem ciekawych wątków z życia jednostek – to wszystko i jeszcze więcej zagadnień, jakie nauka genealogii wprowadza do poznawania dziejów społecznych. Bo to przede wszystkim losy rodzin i rodów różnych stanów i nacji w dziejach ludzkich są treścią historii. Zadaniom poznawania tych relacji i zjawisk, wyprowadzenia z anonimowości ogromnej rzeszy ludzi różnych stanów, zawodów, nacji, służy praca genealoga, która niekiedy również podejmuje zadania bardziej subiektywne – poznanie własnych korzeni badacza. Nauce tej służy z dobrym skutkiem grono młodych miłośników przeszłości skupionych wokół niniejszego czasopisma.

„Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego” wypłynął stosunkowo niedawno jako czasopismo, a już osiągnął pozycję na rynku czasopism naukowych uzyskując punktację Ministerstwa Nauki, zatem moje słowa zaczynam od złożenia gratulacji na ręce redaktorów i działaczy Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego. Jest to dodatkowa zachęta do publikowania w tym właśnie periodyku, który wbrew nazwie nie ogranicza się do tematyki lokalnej preferując różnorodność w zakresie tematyki, chronologii, form. Niniejszy, IV już, tom „Rocznika...” swoim przekrojem tematycznym może zainteresować każdego czytelnika, któremu bliska jest problematyka historyczna.

W najobszerniejszej części zatytułowanej *Artykuły* mamy 6 interesujących pozycji, które otwiera rozprawka **Wojciecha Michalskiego** z Lublina na temat legend herbowych możnego szkockiego rodu Douglasów – legendy Krwawego

Serca i Płotu – nt. postaci jednego z dowódców walk Szkotów z Anglikami czasu panowania Roberta Bruce’a z XIV w. Publikacja **Agnieszki Nalewajek** z Lublina poświęcona jest rodzinie Ożarowskich herbu Rawicz i ich karierze na dworze Jagiellonów w XV–XVI w. Autorka śledzi rozrodzenie i dzieje przedstawicieli tej rodziny w otoczeniu zwłaszcza synów Kazimierza Jagiellończyka oraz powiązanie wiernej służby z rosnącą pozycją Ożarowskich, zajmujących coraz bardziej eksponowane stanowiska. **Maciej Kordas** w swej publikacji zatytułowanej *Z badań nad związkami rodzinnymi w Polsce pierwszej połowy XVI w. Rzecz o rodzinie Krupów z Kamionki i jej przedmieścia Siedlisk* zajmuje się rodziną chłopską, która w początku XVI w. przenika do elity miasteczka Kamionki, osiągając miejsce we władzach sądowniczych (ławie). Autor śledzi powiązania rodzinne i majątkowe tej rodziny z innymi rodzinami mieszczańskimi. Problematyka mieszczańska towarzyszy nam w następnym w kolejności artykule **Tomasza Andrzeja Nowaka** z Radomska, który zajmuje się społecznością Wielunia (miasta liczącego 2000–2200 mieszkańców) w I połowie XVI w. Miasto to, to nie tylko miejsce życia i pracy ludności zajmującej się rzemiosłem, handlem, usługami ale też ośrodek administracji kościelnej, gdzie w 1514 r. odbył się synod diecezjalny. W mieście tym odbywały się sejmiki, zjazdy dworów arcybiskupa gnieźnieńskiego i króla, co nadawało mu charakteru ważnego ośrodka. Autor zajmuje się jednak ludnością stałą Wielunia obserwując mechanizmy rządzące tworzeniem jej przydomków i nazwisk. Rozprawka **Jerzego Ternesa** z Lublina zatytułowana *Przyczynki do genealogii Żółkiewskich w XVI w.* przynosi nam nowe spostrzeżenia co do pochodzenia najsłynniejszej postaci tego rodu, a mianowicie hetmana Stanisława Żółkiewskiego herbu Lubicz i jego powiązań rodzinnych ze szlachtą chełmską wyjaśniając przy okazji pewne zamieszanie związane z rodziną Żółkiewskich herbu Bończa. Dział *Artykuły* kończy praca **Sławomira Dryi** z Krakowa *Kobieta w krakowskim przemyśle słodowniczo–piwowarskim doby wczesnonowożytnej w świetle testamentów i dokumentów podatkowych*, dzięki której poznajemy mechanizmy życia gospodarczego związanego z produkcją piwa i roli w nim kobiet (najczęściej wdów), które, wedle ustaleń autora, radziły sobie w tym rzemiośle nie gorzej od mężczyzn.

Dział *Materiały i źródła* otwiera praca **Artura Lisa** ze Stalowej Woli, z zakresu dyplomatyki zatytułowana *Najstarsze dokumenty opatowskie*. Przedmiotem analiz autora są dwa najstarsze zachowane w oryginałach dokumenty opatowskie książąt Kazimierza Sprawiedliwego z 1189 i Leszka Białego z 1206 r., a szczególnie świadkowie tych dyplomatów. Z kolei **Anna Urszula Wnuk** zajmuje się postacią sędziego ziemskiego lubelskiego Jerzego Szornela herbu Dołęga – żołnierza, rotmistrza i pułkownika – przy okazji publikując bardzo ciekawe źródła, a mianowicie jego testament spisany w Wilkołazie 12 lipca 1677 r. oraz protest jego

bratanków. **Urszula Kicińska** z Krakowa zamieszcza w tym dziale rozprawkę *Rosa Bogu Y Ludziom Miła Y Przyjemna – wizerunek Marcybelli Anny Hlebowiczówniej Ogińskiej w świetle jej testamentu oraz mowy pogrzebowej*. Bohaterka tego szkicu to przedstawicielka elity Wielkiego Księstwa Litewskiego, córka wojewody wileńskiego (1668–1669) Jerzego Hlebowicza i Katarzyny z Radziwiłłów (siostry Janusza i zagorzałej kalwinistki), która została żoną wojewody trockiego Marcjana Ogińskiego. Można rzec śmiało, że dopiero po zamążpójściu Marcybella stała się gorącą wyznawczynią wiary katolickiej, czego dowody dawała przez liczne pobożne fundacje. Jest to ciekawy przykład duchowości przedstawicielki elity magnackiej. Książę **Wiesław Felski i Jarosław R. Marczewski** z Lublina na kilkunastu stronach podjęli analizę podejścia autorów zapisek obituarnych do problemu śmierci w księdze metrykalnej brygidek lubelskich. Zakon brygidek do Lublina sprowadzony przez Władysława Jagiełłę, po chwilowym załamaniu spowodowanym szerzącą się reformacją w latach 60. XVI w., w dobie potrydenckiej przeżywał swój renesans ciesząc się licznymi powołaniami. Podstawą analizy autorów są słowa zastępcze w stosunku do słowa *śmierć*, które pozwalały ufać w obecność i służebność, w nowej postaci, osób zmarłych wobec żyjących. Na uwagę zasługuje też tekst **Stanisława Bogdanowa** z Sankt Peterburga zatytułowany *Адлеберги в России XVIII–XX вв.* Najstarsi przedstawiciele rodziny Adlebergów uchwytyni są w źródłach od końca XVI w. i, jak wykazał to autor tego materiału ich genealogia nie kończy się na XIX i początkach XX, bowiem Adlebergów spotyka się na terenie Francji, jako emigrantów po Rewolucji Październikowej w II połowie XX w. Nieco inny charakter ma publikacja **Tomasza Osiniego**, który na przykładzie miasta Zaklikowa analizuje recepcję normalizacji prawnych caratu z 1846 i 1861 r. przez chłopów i szlachtę polską, w sprawie częściowej pańszczyzny.

Dział recenzje składa się z jednej pozycji, a mianowicie **Jacek Majewski** z Radomska prezentuje czytelnikom pierwszy tom *Wieluńskiego słownika biograficznego*.

Odrębny dział *Sprawozdania* zawiera dwa teksty, a mianowicie **Tomasza Rembalskiego** *Sprawozdanie z III Seminarium Genealogicznego Nasze korzenie. Wokół poszukiwań genealogicznych rodzin pomorskich*, Gdynia 2011, a także informacje zatytułowane *Z życia regionalnych Towarzystw Genealogicznych w Polsce*.

Varia zawierają następujące teksty **Janusza Piegzy**, *Stowarzyszeni przeciwko zapomnieniu: w obronie cmentarza unickiego w Lublinie*; **Huberta Mącika**, *Cmentarz przy ul. Walecznych w Lublinie – dokument różnorodności kulturowej Lublina*; **Lucjana Gazdy**, **Filipa Jaroszyńskiego**, **Dariusza Kowalskiego i Dariusza Prucnala**, *Sondażowe badania georadarowe na terenie i wokół kościoła*

śś. Stanisława i Małgorzaty w Janowcu (2011). Próba wskazania domniemanych anomalii i obiektów o charakterze sepulkralnym; **Dariusza Wolanina**, Zakładamy stowarzyszenie – formę aktywności społecznej i naukowej.

W kolejnym dziale **Suplementy** pomieszczono ciekawą rozprawkę **Andrzeja i Marka Skrzetuskich**, *Małopolska gałąź Skrzetuskich herbu Jastrzębiec*, gdzie można zapoznać się z rodowodem krewnych pierwowzoru Sienkiewiczowskiego bohatera i ich koneksje. W dziale tym jeszcze mamy *Noty o współautorach tomu; Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego – Informacja dla autorów i czytelników oraz Historia. Tradycja. Nowoczesność. XXI Ogólnopolski Zjazd Historyków Studentów w Lublinie – konferencja objęta patronatem Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego*.

Podsumowując ten, z konieczności lakoniczny, przegląd zawartości IV tomu Rocznika Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego z wielkim ukontentowaniem mogę stwierdzić, iż zarówno różnorodność zagadnień, epok, warstw społecznych będących przedmiotem rozważań, jak i poziom publikacji odpowiada wysokim standardom naukowym wnosząc do skarbnicy nauki ciekawe i ważne ustalenia. Ozdabiają je elementy nieprzemijające, wyniesione na światło dzienne, jakimi są źródła. Zawartość tomu IV z pewnością zasługuje na to, by każdy profesjonalny badacz dziejów społecznych miał go w swoim księgozbiore.

Prof. dr hab. Jan Tęgowski
Uniwersytet w Białymstoku